

KDFII

Americký film 1945–1960

1. část

Politická a společenská situace v USA po roce 1945

- Trumanova doktrína z roku 1947
- „Rudá hrozba“ – hypotetická infiltrace komunismu do západní Evropy, USA i zbytku světa
- 1949 proběhla komunistická revoluce v Číně
- v USA se objevila síť informátorů včetně členů vládních institucí mj. o vývoji americké atomové výzbroje
- společnost v neustálém napětí a ve strachu z jaderné katastrofy

Politické a cenzurní instituce

- Republikánský senátor **Joseph McCarthy** založil v roce 1938 **Výbor pro potírání neamerické činnosti** a nechvalně se proslavil zuřivými „hony na čarodějnice“ (na komunisty); Úřad pro válečné informace (Office of War Information) a Cenzurní úřad (Office of Censorship)
- 1938 americký Kongres založil **Komisi pro sledování neamerické činnosti** (House Un-American Activities Committee, zkráceně HUAC, která spolupracovala s Federálním úřadem pro vyšetřování (FBI))
- <http://www.csfd.cz/film/215291-dobrou-noc-a-hodne-stesti-good-night-and-good-luck/?smazatdiskuze=>
- <http://www.cinepur.cz/article.php?article=988>

Joseph McCarthy

Působení HUAC

- Během ekonomické deprese ve 30. letech se k různým formám levicové (zřídka skutečně komunistické) ideologie hlásilo mnoho režisérů, scénáristů ad. příslušníků filmových profesí.
- Komise se automaticky domnívala, že je těmito lidmi filmový průmysl zneužíván pro rozšiřování komunistické ideologie.
- Aktivita HUAC vystoupila do popředí v roce 1947 pod vedením kongresmana J. Parnella Thomase **zprávou o „Komunistické infiltraci hollywoodského filmového průmyslu“**.
- V roce 1969 změnila Sněmovna jméno výboru na Sněmovní výbor pro vnitřní bezpečnost.
- V roce 1975 pak byla agenda výboru převedena pod Sněmovní výbor pro spravedlnost.

Působení HUAC

- HUAC nepředložil žádné přímé důkazy, kvůli zprávě o „**Komunistické infiltraci hollywoodského filmového průmyslu**“ se přes 150 filmařů, coby přívrženců komunismu, ocitlo na „černé listině“.
- Fakticky to znamenalo znemožnění výkonu práce v oboru. Na černé listině se mohl objevit kdokoli. Pokud byl jeden člen skupiny označen za komunistu, zákaz mohli dostat všichni členové skupiny.
- Černé listiny přitom paradoxně nesestavoval HUAC, ale filmová studia v obavě před dalším pronásledováním a následnými ekonomickými a politickými problémy. (Opět jev hollywoodské autocenzury. Viz Haysův kodex.)

Působení HUAC

- Tzv. Přátelští svědci (ohledně vyšetřování hollywoodských scénáristů) např. Gary Cooper, Ronald Regan, Robert Taylor
- Udávání ve vlastních řadách z řad levicových tvůrců: režiséři Edward Dmytryk nebo Elia Kazan (který získal r. 1999 Oscara za celoživotní přínos)

<http://aktualne.centrum.cz/kultura/clanek.phtml?id=4251>

- Na černé listině se ocitli např. :
Orson Welles, Charlie Chaplin, scénárista Edward Dmytryk, skladatel Leonard Bernstein
Joseph Losey a Jules Dassin /někteří z nich odešli do Evropy/
- Vyostřený antisemitismus
- Postupem času se na listinu dostalo 300 uměleckých osobností z oblasti filmové, rozhlasová a literární tvorby. Počátkem 50. let se HUAC zaměřil na oblast vědy (Albert Einstein.)

Ideologicky poznamenaná filmová produkce

- Produkce filmů antikomunistické propagandy, na kterých sice studia příliš nevydělávala, které ovšem byly politicky bezpečné.
- Patří sem příkladně tzv. **filmy mentální hygieny** (mental hygiene films) – naučné krátké filmy ze 40. a 50. let (minutáž do 15 minut) určené zejména dospívající mládeži.
- „Preventivní medicína a kulturní indoktrinace. Tyto filmy byly
- zaměřeny na formování dospívajících tak, aby vyhovovaly dobovým normám chování tím, že vychvalovaly určité vzorce jednání “
- Výchovné paradigma té doby bylo založeno na domněnce, že dospívající mládež bude napodobovat jednání filmových hrdinů
- Osvětová témata např. správné stolování, domobrana, varování před homosexuálními pedofily, ad.

Symbióza televizního vysílání a vlády po roce 1945

- Antikomunistickou propagandu podporovala média finančně podporovaná státem
- Vliv vlády na TV, televizní zpravodajství a dokumenty namířené proti východnímu bloku
- film a televize jako nejúčinnější nástroj pro ovládání veřejného mínění
- symbióza mezi TV a vládními organizacemi postupně slábla až na konci 50. let, kdy už se televize nepotřebovala otevřenou podporu ze strany vládních organizací

Oligopol vytvořený hollywoodskými studii:

- vertikální integrace největších studií: výroba, distribuce a uvádění filmů ve vlastních řetězcích kin
=> vysoká předvídatelnost zisku
- systém vázaného prodeje (block booking): společnosti nabízely kinům, které nevlastnily, balíčky sestávající z vysokorozpočtových velkofilmů doplněných slabšími filmy
- zvuková éra: 8 hlavních hollywoodských společností takto udrželo veškeré konkurenty mimo trh
- 1938 – zahájen soudní proces *Spojené státy versus Paramount Pictures Inc. et al.*
- obvinění z porušování protitrustových zákonů:
VELKÁ PĚTKA – Paramount, Warner Bros, Loew's/MGM, 20th Century Fox, RKO
MALÁ TROJKA – Universal, Columbia, United Artists

- **VELKÁ PĚTKA:** vlastnictví řetězce kin a vázaný prodej
=> zamezení přístupu nezávislých filmů do premiérových kin
- **MALÁ TROJKA:** kina nevlastnila, ale byla obviněna ze spolupráce na vyloučení konkurentů z trhu
- *1948 - tzv. Paramountský výnos amerického Nejvyššího soudu* => příkaz velkým studiím:
- vzdát se řetězců kin, ukončit vázaný prodej a omezování nezávislosti kin
- ve snaze všech 8 společností vyhovět soudu byla během následujících 10 let uzavřena řada dohod sporných stran
- **VELKÁ PĚTKA** zůstala produkčně-distribuční společností, ale prodala řetězec kin

Výsledky Paramountského výnosu

- vzrůst konkurence
- díky zákazu vázaného prodeje nástup nezávislých filmů do kin
- hvězdy a režiséři zakládají vlastní produkční společnosti
- 1946–1956: vzniká 2 x více nezávislých filmů ročně (150)
- United Artists produkuje 50 nezávislých filmů ročně
- Každý film musel být nabízen kinům samostatně => výroba méně filmů, zato však nákladnějších

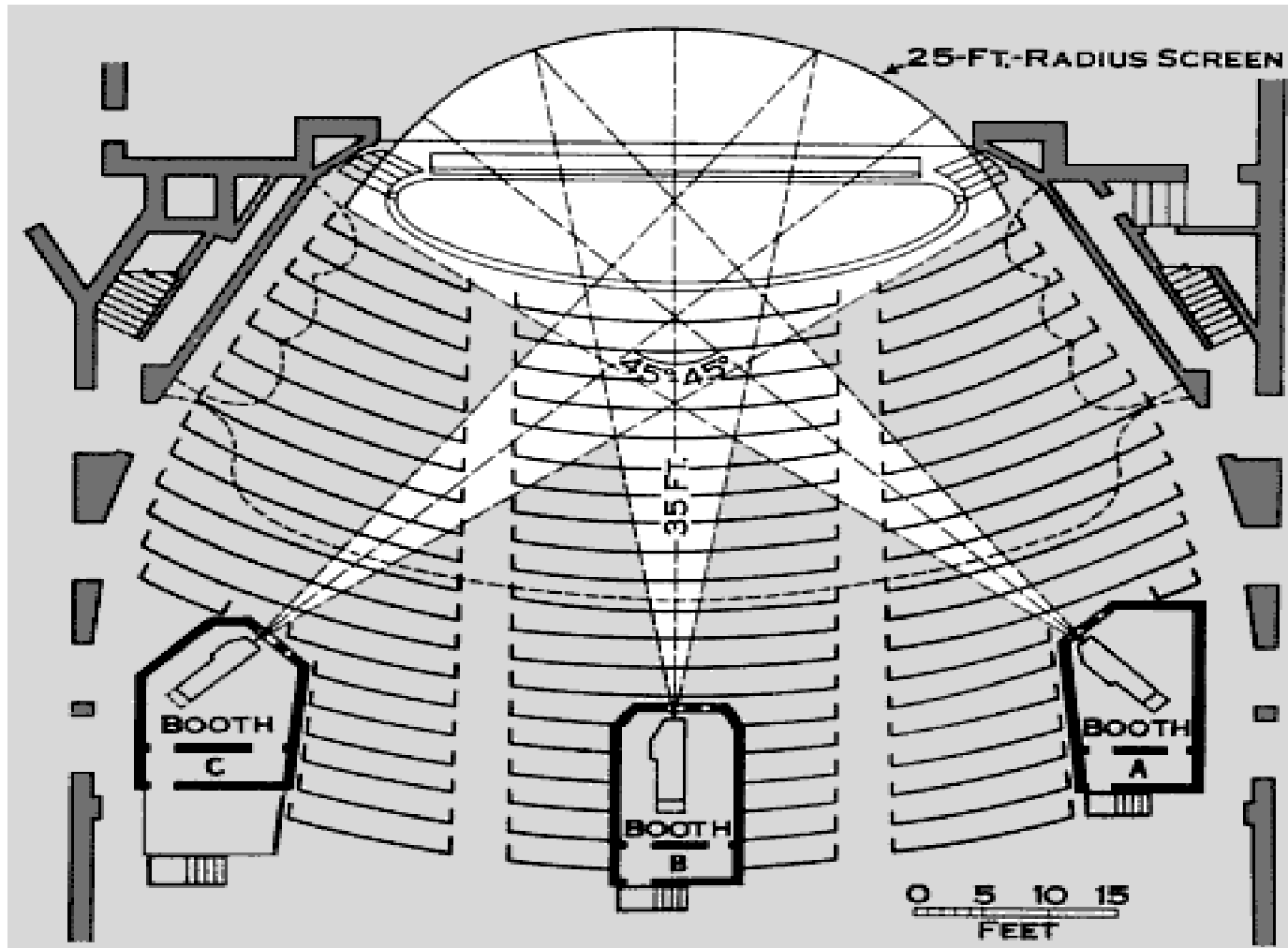
Distribuční proces

- Významná **role exportu**, a to nejen ekonomická, ale i politická (propaganda americké demokracie)
- Po r. 1946 nastává expanze Hollywoodu na mezinárodních trzích – před válkou export = $\frac{1}{3}$ celkových příjmů; od 60. let po současnost = $\frac{1}{2}$ celkových příjmů (!)
- tzv. **úniková produkce (runaway production)** investice do zahraničních filmů s nižšími náklady a jejich dovoz do USA
- Po válce filmu významně konkuruje televize
- v roce 1959 mělo televizor 86 procent amerických domácností, v roce 1949 to bylo pouze 2,8 %.
- počet stanic narostl ve stejném období z 76 na 609 stanic

Technické inovace filmového zvuku a obrazu

- Barevný materiál - poměr mezi barevnými a černobílými hollywoodskými filmy na počátku 50. let stoupl na 20 ze 50 procent
- Barevný film značka: Technicolor - Eastman Color;
- Širokoúhlý formát
 1. **Cinerama** (tři projektory do složeného obrazu) - systém demonstrován ve filmu *This Is Cinerama*
 2. **CinemaScope**
- Po roce 1954 byla většina filmů natáčena na širokoúhlý formát

Cinerama

Cinerama

- šlo o složitou kamerovou konstrukci, zaznamenávající obraz současně na **3 samostatné filmové pásy 35 mm**, takže výsledný film mohl být **promítán na 3 plátna vedle sebe**, skládající ve výsledku působivou šíři obrazu 2,59:1 na panoramaticky zakřiveném projekčním plátně o velkorysém rozměru 19,8 x 7,62 metru.
- prvním hraným snímkem natočeným touto technologií byl výpravný epický western **Jak byl dobyt Západ** (*How the West Was Won, 1962*), zachycující na osudech jedné rodiny v průběhu několika desetiletí "dějinné události" zmíněné v názvu filmu.

CinemaScope

- v roce 1953 společnost 20th Century–Fox Film Corporation nastoupila s systémem CinemaScope
- CinemaScope byl projekcí jediného širokoúhlého obrazu promítaného z konvenčního 35mm filmu (obrazové políčko bylo zvětšeno z 330 mm² klasického formátu na 420 mm² formátu CinemaScope) s použitím zvláštního objektivu, využívajícího principu **anamorfózy (anamorfotická předsádka – kamera; desanamorfotická předsádka – projekční přístroj)**.
- Tohoto jevu se kromě filmu používá u námořních optických přístrojů, například periskopů.
- nevyžadoval tak náročné úpravy biografů, jako Cinerama, stereofonní zvuk

Normální objektiv

Využití anamorfotu

Sociální a urbanistické změny

- Kina – vznikala **na okrajích měst** – souvislosti s rozvojem automobilismu
- Návštěva kina jako událost – výběr „významných“ filmů dle hvězd nebo tématu
- Odklon od strategie dostupných městských kin
- **Autokina** (drive-in theaters) v 50. letech pocházela z autokin asi čtvrtina tržeb